

PERSCOMMUNIQUÉ

Links:

[NBB.Stat](#)
[Algemene informatie](#)

Maandelijkse conjunctuurenquête bij de bedrijven – november 2017

Het ondernemersvertrouwen neemt in november verder toe

Na een fors herstel in oktober is de conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België in november verder gestegen.

Het vertrouwen trok duidelijk aan in de dienstverlening aan bedrijven en, meer gematigd, in de bouwnijverheid. In de verwerkende nijverheid hebben de ondernemers hun oordeel nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de voorgaande maand. Daarentegen verzwakte het ondernemingsklimaat enigszins in de handel.

In de dienstverlening aan bedrijven berust de conjunctuurverbetering op een belangrijke opwaartse herziening van de vooruitzichten betreffende de algemene markt vraag maar ook inzake de activiteit zelf van de ondernemingen.

In de bouwnijverheid, waar de indicator voor de derde opeenvolgende keer toeneemt, werd de groei integendeel volledig geschraagd door de componenten betreffende de recente ontwikkelingen en de beoordeling van de huidige situatie.

In de verwerkende nijverheid blijven de bedrijfsleiders positiever gestemd over het huidige peil van hun gezamenlijke orderpositie en schatten ze ook hun voorraden gunstiger in. Bovendien zijn de vraagvooruitzichten, na een stevig herstel tijdens de vorige maand, nog zeer licht verbeterd. De werkgelegenheidsvooruitzichten zijn daarentegen verslechterd.

Het lichte vertrouwensverlies in de handel vloeit voort uit minder gunstige verwachtingen omtrent de werkgelegenheid en de vraag.

De algemene synthetische afgevlakte curve, die de onderliggende conjunctuurtendens weergeeft, is thans opwaarts gericht.

Conjunctuurindicatoren

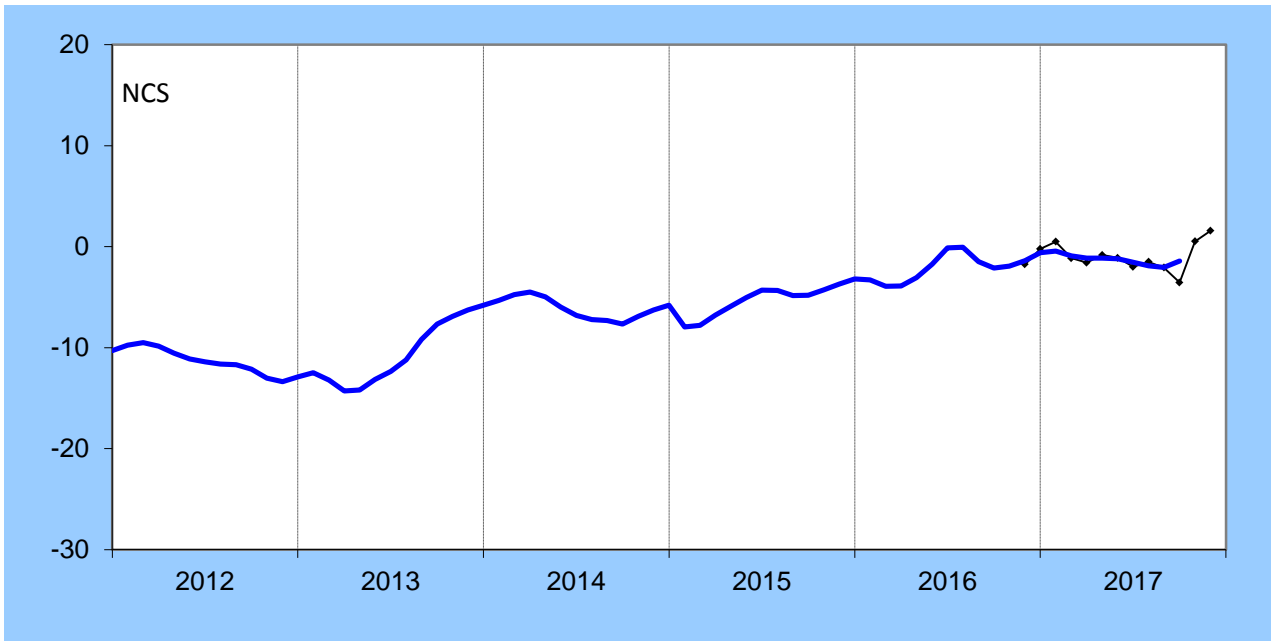
	Synthetische bruto curve			Synthetische afgevlakte curve ¹
	oktober	november	verandering in	verandering in
	2017	2017	punten	punten
Verwerkende nijverheid	-0,4	-0,2	0,2	-0,2
Dienstverlening aan de bedrijven	7,7	12,4	4,7	-0,7
Bouwnijverheid	-1,7	-0,4	1,3	-0,4
Handel	-1,5	-2,4	-0,9	1,6
Algemene synthetische curve	0,5	1,6	1,1	0,7

¹ De afgevlakte curve heeft een vertraging van twee maanden voor de algemene synthetische curve en van vier maanden voor de afzonderlijke bedrijfstakken.

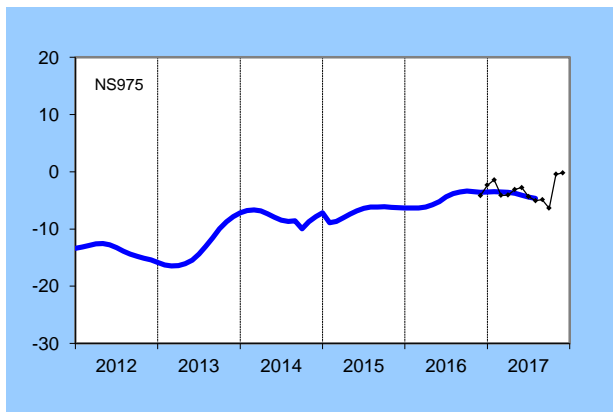
Bron: NBB.

GRAFIEK 1 - SYNTHETISCHE CURVEN

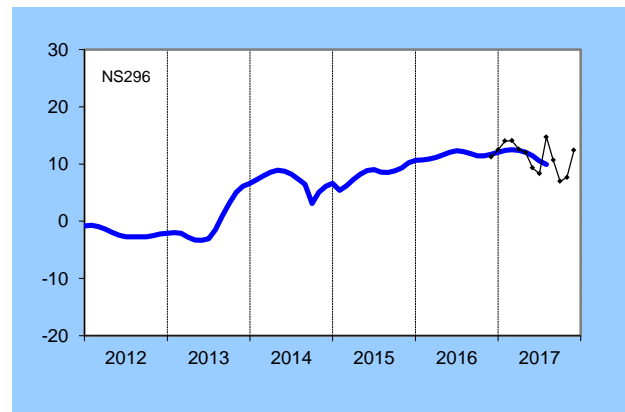
ALGEMENE SYNTHETISCHE CURVE

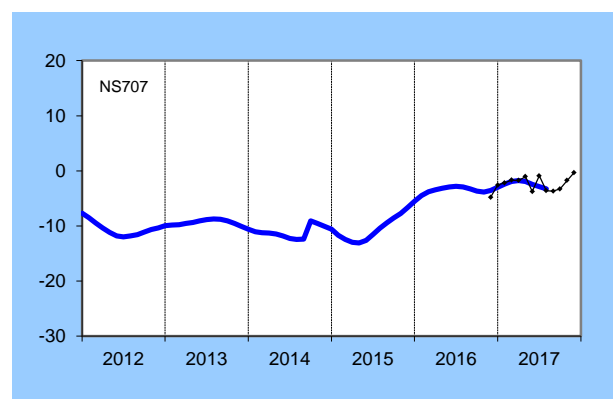
VERWERKENDE NIJVERHEID

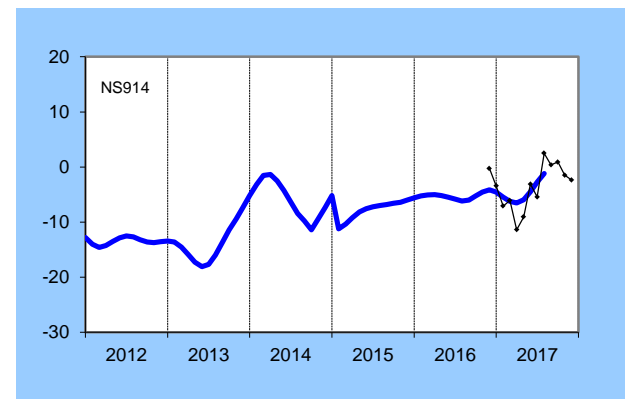
DIENSTVERLENING AAN BEDRIJVEN

BOUWNIJVERHEID

HANDEL

— Seizoengezuiverde en afgevlakte reeks

◆◆ Seizoengezuiverde reeks

Bron: NBB

SYNTHETISCHE CURVEN EN ONDERLIGGENDE COMPONENTEN

TABEL 1

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	1980-2017 ¹			Bruto reeks				Afgevlakte reeks			
	Min.	Max.	Avg.	2017				2017			
				Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Algemene synthetische curve	- 31,8	+ 9,2	- 7,4	- 2,1	- 3,5	+ 0,5	+ 1,6	- 1,5	- 1,9	- 2,1	- 1,4
Curve verwerkende nijverheid	- 34,3	+ 6,0	- 10,4	- 4,9	- 6,4	- 0,4	- 0,2	- 4,4	- 4,6	.	.
Beoordeling gezamenlijke orderpositie	- 56,0	+ 10,0	- 21,6	- 17,1	- 15,9	- 9,2	- 7,4	- 11,9	- 12,5	.	.
Beoordeling peil van de voorraden ²	- 12,9	+ 25,0	+ 6,1	+ 4,3	+ 3,0	+ 4,5	+ 0,6	+ 0,6	+ 1,4	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 36,0	+ 8,0	- 8,7	- 3,2	- 4,8	+ 5,8	+ 0,8	- 4,6	- 4,5	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 37,0	+ 15,0	- 5,0	+ 5,1	- 1,8	+ 6,2	+ 6,5	- 1,6	- 0,5	.	.
Curve dienstverlening aan bedrijven	- 41,7	+ 34,0	+ 10,6	+ 10,7	+ 7,0	+ 7,7	+ 12,4	+ 10,6	+ 9,9	.	.
Beoordeling uitgeoefende activiteit	- 54,4	+ 20,0	- 4,8	- 0,5	- 2,7	- 0,1	- 1,2	+ 0,5	- 0,3	.	.
Vooruitzichten activiteit	- 32,0	+ 51,7	+ 23,3	+ 22,9	+ 17,4	+ 14,2	+ 21,3	+ 20,5	+ 20,3	.	.
Vooruitzichten van de marktvraag	- 43,0	+ 45,0	+ 14,3	+ 9,7	+ 6,2	+ 9,0	+ 17,1	+ 8,3	+ 8,6	.	.
Curve bouw	- 39,0	+ 24,3	- 7,5	- 3,7	- 3,3	- 1,7	- 0,4	- 2,9	- 3,3	.	.
Verloop orderbestand	- 52,0	+ 40,0	- 4,8	- 7,0	+ 2,3	- 1,4	+ 4,4	+ 0,6	- 0,2	.	.
Verloop ingeschakeld materieel	- 19,4	+ 24,0	+ 1,8	- 0,1	- 4,7	- 2,1	- 0,5	- 0,3	- 0,5	.	.
Beoordeling orderbestand	- 74,0	+ 30,0	- 23,8	- 8,4	- 9,8	- 5,6	- 2,5	- 10,4	- 10,1	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 39,0	+ 21,0	- 3,3	+ 0,9	- 0,9	+ 2,2	- 2,9	+ 1,1	+ 1,3	.	.
Curve handel	- 28,6	+ 16,0	- 2,0	+ 0,4	+ 0,9	- 1,5	- 2,4	- 2,8	- 1,2	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 18,4	+ 18,0	+ 1,9	+ 7,5	+ 2,8	+ 4,6	+ 0,7	- 2,7	- 0,4	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 40,0	+ 29,0	+ 0,2	- 3,9	+ 2,4	- 1,3	- 3,3	- 2,7	- 2,1	.	.
Vooruitzichten bestellingen bij leveranciers	- 39,0	+ 15,0	- 7,1	- 2,4	- 2,6	- 7,8	- 4,5	- 5,0	- 3,1	.	.

¹ Minimum, maximum en gemiddelde waarde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1980.

² Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden. Bij de berekening van de synthetische curven wordt het teken van deze indicator daarom geïnverteerd.

OVERIGE INDICATOREN VAN HET CONJUNCTUURONDERZOEK

TABEL 2

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	1980-2017 ¹			Bruto reeks				Afgevlakte reeks				
	Min.	Max.	Avg.	2017				2017				
				Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Juni	Juli	Aug.	Sept.	
Verwerkende nijverheid												
Verloop productietempo	- 33,0	+ 20,0	- 0,8	+ 0,8	+ 1,7	- 3,8	+ 3,7	+ 2,8	+ 2,1	.	.	
Verloop binnenlandse bestellingen	- 35,0	+ 16,0	- 7,8	- 2,0	+ 1,1	- 8,3	+ 1,2	- 6,1	- 4,4	.	.	
Verloop buitenlandse bestellingen	- 44,0	+ 30,0	- 2,7	- 7,7	+ 16,3	- 0,9	+ 10,1	- 1,6	- 3,0	.	.	
Beoordeling buitenlandse orderpositie	- 61,0	+ 10,0	- 23,1	- 14,2	- 17,2	- 12,7	- 6,3	- 12,8	- 13,4	.	.	
Verloop van de prijzen	- 21,0	+ 24,0	+ 1,0	+ 1,1	+ 2,3	+ 13,5	+ 4,3	+ 2,9	+ 2,4	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 24,0	+ 43,0	+ 6,7	+ 6,4	+ 10,3	+ 9,3	+ 10,5	+ 3,6	+ 4,4	.	.	
Bezettingsgraad productievermogen (in procenten van het totale productievermogen)	70,1	84,6	78,9	-	-	81,7	-					
Bron: driemaandelijkse enquête naar het productievermogen												
Dienstverlening aan bedrijven												
Verloop van de activiteit	- 38,0	+ 37,0	+ 10,2	- 4,8	+ 30,5	+ 4,8	+ 20,0	+ 8,0	+ 7,6	.	.	
Verloop van de werkgelegenheid	- 49,4	+ 34,0	+ 7,0	+ 14,5	+ 18,8	+ 5,7	+ 20,3	+ 11,7	+ 12,1	.	.	
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 35,0	+ 48,0	+ 17,7	+ 23,4	+ 20,6	+ 18,8	+ 24,0	+ 20,3	+ 20,8	.	.	
Verloop van de prijzen	- 15,8	+ 12,0	+ 1,7	+ 10,3	+ 4,6	+ 4,4	+ 5,9	+ 4,4	+ 4,5	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 13,0	+ 30,0	+ 6,3	+ 9,7	+ 8,7	+ 11,1	+ 15,7	+ 8,6	+ 8,9	.	.	
Bouw												
Verloop van de activiteit	- 44,0	+ 34,7	- 4,7	+ 0,6	- 0,8	- 10,0	+ 0,8	+ 0,9	+ 0,5	.	.	
Verloop van de werkgelegenheid	- 38,0	+ 22,0	- 5,4	- 3,4	- 5,3	- 6,9	- 3,6	- 3,6	- 3,9	.	.	
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 50,0	+ 30,0	- 5,4	+ 1,2	+ 3,4	+ 7,0	+ 5,8	+ 2,9	+ 2,8	.	.	
Verloop van de prijzen	- 27,1	+ 32,0	- 2,2	- 1,5	+ 0,8	- 1,8	- 0,2	+ 0,9	+ 0,7	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 20,6	+ 46,0	+ 5,0	+ 1,8	+ 3,8	+ 4,7	+ 6,0	+ 2,6	+ 3,1	.	.	
Handel												
Verloop van de omzet	- 47,9	+ 43,0	+ 0,1	- 16,4	- 16,6	- 3,1	- 11,4	- 17,8	- 16,2	.	.	
Beoordeling omzetverloop	- 41,0	+ 28,0	- 8,9	- 24,3	- 21,9	- 14,7	- 21,8	- 20,8	- 19,0	.	.	
Beoordeling peil van de voorraden ²	- 12,9	+ 32,0	+ 12,0	+ 11,2	+ 10,6	+ 5,1	+ 12,7	+ 7,0	+ 7,5	.	.	
Verloop van de prijzen	- 20,0	+ 50,0	+ 1,9	- 3,6	- 2,4	+ 12,8	- 7,5	- 1,9	- 2,8	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 11,0	+ 66,2	+ 11,5	+ 7,0	+ 12,5	+ 11,5	+ 11,8	+ 7,5	+ 8,6	.	.	

¹ Minimum, maximum en gemiddelde waarde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1980.

² Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden.

Trimestriële enquête bij de ondernemingen naar de kredietvoorwaarden - oktober 2017

Methodologie inzake de « perceptie van de kredietbelemmering » door de ondernemingen

Sinds februari 2014 publiceert de Nationale Bank van België (NBB) een indicator in het kader van de kwartaalenquête naar de kredietvoorwaarden die ze bij de ondernemingen houdt. Die indicator van de 'perceptie van de kredietbelemmering' weerspiegelt welk percentage van de ondernemingen de huidige kredietvoorwaarden ongunstig interpreteert.

Die indicator blijkt, wat zijn statistische eigenschappen betreft, interessanter te zijn dan een indicator die het percentage gunstige interpretaties of het verschil tussen de gunstige en de ongunstige appreciaties zou weergeven. Hij is bovendien eenvoudig interpreteerbaar, aangezien de stijging (daling) ervan betekent dat de ondernemingen oordelen dat de kredietvoorwaarden strenger (soepeler) worden.

De door de NBB samengestelde indicator van de perceptie van de kredietbelemmering is sinds januari 2009¹ driemaandelijks beschikbaar.

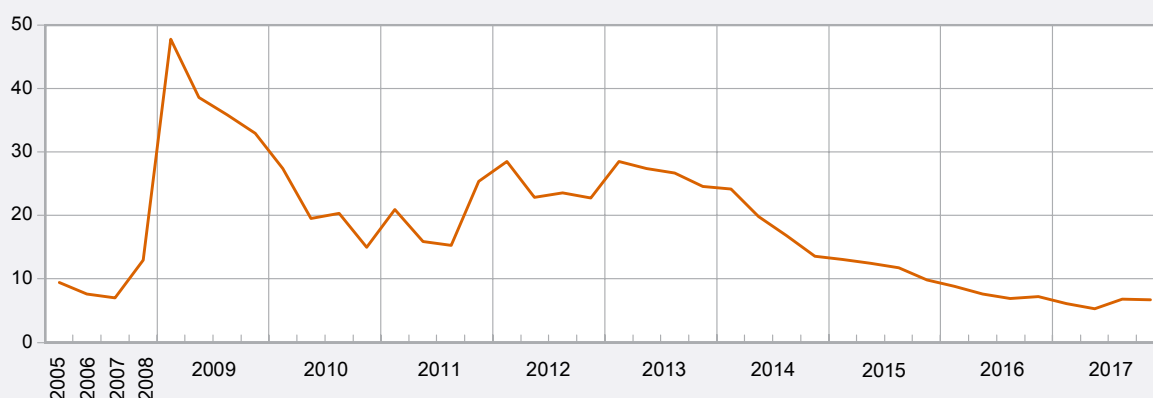
Quasi-stabilisatie van de indicator inzake perceptie van de kredietbelemmering in oktober

Uit de in oktober 2017 gehouden kwartaalenquête naar de beoordeling van de kredietvoorwaarden door de ondernemingen blijkt dat de algemene voorwaarden voor de toegang tot bankkrediet praktisch ongewijzigd zijn gebleven. Zo beliep de gezamenlijke indicator inzake perceptie van kredietbelemmering in oktober 6,7 %, tegen 6,8 % in juli. Het percentage bedrijven dat gewag maakt van moeilijkheden op het vlak van kredietvoorwaarden blijft aldus op een historisch laag niveau.

Uit de resultaten naar bedrijfstak blijkt dat de kredietvoorwaarden tegenover het voorgaande kwartaal als minder beperkend beoordeeld werden in de bouwnijverheid (van 6,3 % tot 4,7 %) en, doch in mindere mate, in de verwerkende nijverheid (van 3,6 % tot 3,2 %). In de diensten aan ondernemingen verslechterde de perceptie inzake kredietbelemmering daarentegen licht (van 9,4 % tot 9,6 %).

Naar grootte van onderneming bekeken, werd een versoepeling van de kredietvoorwaarden gemeld bij zowel de kleine als de grote ondernemingen. Bij de middelgrote ondernemingen (van 50 tot 249 werknemers) en zeer grote ondernemingen (meer dan 500 werknemers) werden de kredietvoorwaarden echter als strakker beoordeeld.

GRAFIEK 2 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - GEZAMENLIJKE INDICATOR

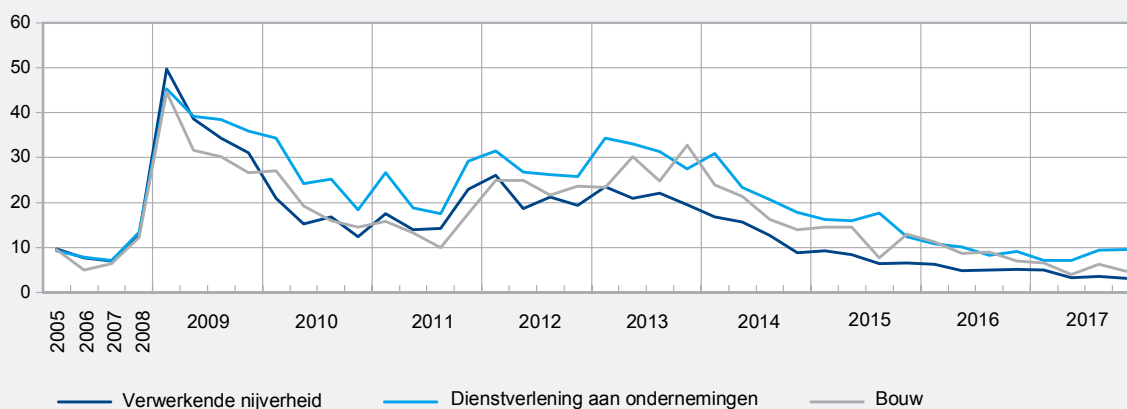

Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

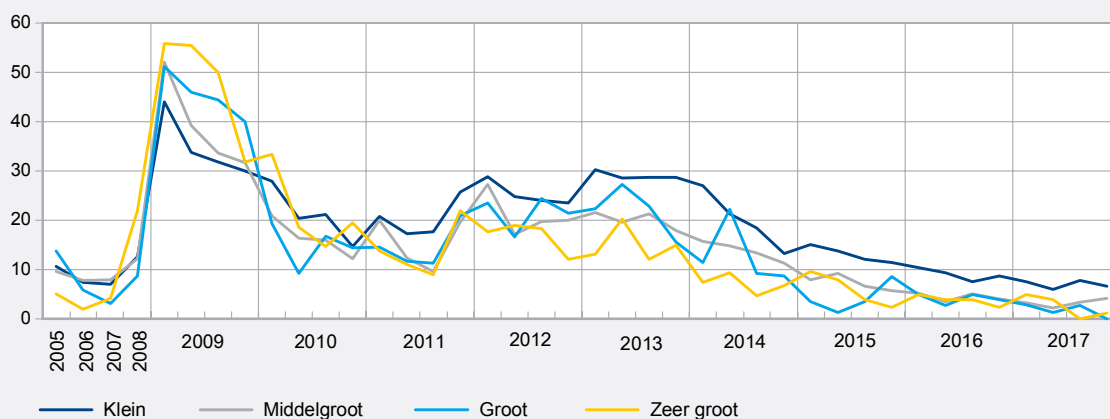
¹ De resultaten van de driemaandelijkse enquête naar de kredietvoorwaarden, uitgevoerd bij ondernemingen, worden tevens opgenomen en commentariseerd in het driemaandelijkse communiqué van het Observatorium voor krediet aan niet-financiële vennootschappen en dit samen met de Belgische resultaten van de ESCB-Bank Lending Survey.

(http://www.nbb.be/doc/DQ/BLS/NL/BLS_home.htm).

GRAFIEK 3 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - OPSPLITSING NAAR BEDRIJFSTAK

Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

GRAFIEK 4 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - OPSPLITSING NAAR ONDERNEMINGSGROOTTE²

Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

² Klein = 1-49 werknemers; middelgroot = 50-249 werknemers; groot = 250-499 werknemers; zeer groot = 500 werknemers of meer.

TABEL 3 INDICATOR INZAKE DE PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹

	10-2016	01-2017	04-2017	07-2017	10-2017
Gezamenlijke indicator ²	7,2	6,1	5,3	6,8	6,7
Naar bedrijfstak					
Verwerkende nijverheid	5,2	4,9	3,3	3,6	3,2
Diensten aan bedrijven	9,1	7,1	7,1	9,4	9,6
Bouwnijverheid	7,0	6,5	4,0	6,3	4,7
Naar ondernemingsgrootte ³					
Klein	8,8	7,5	6,0	7,8	6,7
Middelgroot	4,0	3,3	2,2	3,4	4,1
Groot	3,9	2,8	1,3	2,7	0,0
Zeer groot	2,4	4,9	3,9	0,0	1,2

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

² Gewogen gemiddelde van de verwerkende nijverheid, de diensten aan bedrijven en de bouwnijverheid (criterium voor weging: uitstaande schulden bij kredietinstellingen). Binnen de bedrijfstakken worden de antwoorden van de bedrijven evenwel ongewogen berekend.

³ Klein: 1-49 werknemers; middelgroot: 50-249 werknemers; groot: 250-499 werknemers; zeer groot: 500 werknemers of meer.